

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctionis octauæ pars secunda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

IN CONTRARIUM est quod dicitur Malac. 3. Ego enim dominus, & non mutor. Et Iaco. 1. apud quem non est transmutatio De creatura autem simul dicitur, & creatore in Psal. mutabis, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, &c.

4 RESPONSIO: aliquid potest dici mutabile per potentiam que est in altero tantum, & aliquid per potentiam que est in ipso. Et utroque modo omnis creatura mutabilis est, deus autem immutabilis. Primum patet. Et primo quod omnis creatura sit mutabilis per potentiam que est in altero, & hoc sic. Omne quod secundum se totum dependet ex alterius virtute & operatione mutabile est secundum se totum per subtractionem influentiam illius, quia omne quod dependet ab aliquo quantum dependet siue in fieri siue in esse, siue quo ad totum, siue quo ad partem tantum est mutabile per subtractionem influentiam illius, sed omnis creatura dependet secundum se tota a Deo: ergo omnis creatura secundum totum quod in ea est, est mutabilis per subtractionem influentiam diuinam. Item pars virtutis esse videtur producere rem in esse & facere eam non esse, imo in multis videtur secundum esse facilius quam primum, sed creatura a Deo potuit fieri ex nihilo: ergo potest a Deo reduci in nihil, utraque autem potentia, scilicet ut creatura producat ex nihilo vel reducat in nihil, est Dei & non creaturae, nisi vocetur potentia non prohibitio, nihil enim posituum ex parte creaturae subiicitur creationi, nihil etiam est in creatura producta, quod sit in potentia subiectiua ad annihilationem, sed sicut creatura dicitur posse creari, quia potest esse terminus ad quem potentia diuinæ creantis, sicut dicitur annihilari posse, quia potest esse terminus a quo potentia diuinæ influentiam suam subtrahentis. Patet ergo quod omnis creatura est mutabilis per potentiam que est in altero, sed absque dubio hæc non est proprie mutatio, quia de ratione mutationis proprie dicitur est quod aliquid unum & idem se habeat nunc aliter quam prius. Cum ergo in creatione & annihilatione nihil unum & idem se habeat nunc aliter quam prius (quia quod incepit esse per creationem non fuit prius nec sic nec aliter, quia omnino non fuit) Similiter quod definit esse per annihilationem, prius quidem habet esse, sed postea non est nec sic nec aliter, nec secundum se nec secundum aliquid sui, quia penitus non est: ergo non est ibi proprie mutatio.

5 Si autem aliquid dicatur mutabile per potentiam que est in ipso, adhuc omnis creatura est aliquo modo mutabilis vel secundum formam, sicut in omnibus generabilibus & corruptibilibus in quibus nihil est quod non pertineat ad mutationem, vel ut subiectum vel ut terminus, primo vel secundario vel secundum locum (sicut in corporibus celestibus) vel secundum electionem, sicut in omnibus creaturis spiritualibus: & causa est, quia omnis motus & mutatio est propter non habitum, possibile tamen haberi. Sunt enim motus & mutatio alicuius imperfecti, quod ergo non est simpliciter perfectum potest mutari aliquo modo mutationis, sed nulla creatura est omnino & simpliciter perfecta: ergo omnis creatura potest aliquo modo mutari.

6 Secundum patet, scilicet quod Deus nullo modo sit mutabilis & quidem quod non sit mutabilis secundum potentiam que est in altero per creationem & annihilationem. Patet quia omne quod est sic mutabile causam habet a qua secundum se totum dependet, ut dictum fuit. sed Deus causam non habet, sed est omnium prima causa: ergo &c.

7 Quod etiam non sit mutabilis secundo modo, scilicet per potentiam que est in ipso, patet quia quod est omnino perfectum, est omnino immutabile, sed Deus est omnino perfectus: ergo est omnino immutabilis, maior patet & ex eo quod motus & mutatio sunt actus rei imperfecte (ut dictum est) & per inductionem, quod enim mutatur secundum locum pertingit secundum se vel aliquid sui, ad aliquid quod prius pertingere non poterat, est etiam quantum & limitatum (quia quantum infinitum moueri non potest) & hæc omnia sonant imperfectionem: quod etiam mutatur secundum formam substantialem vel accidentialem est subiectum alicuius forme sibi inherens, vel est forma inherens, utrique enim attribuitur mutatio, vni tanquam termino alii tanquam subiecto utrunque autem semper importat imperfectionem, subiectum quidem, quia

est in potentia passiva ad formam, forma autem, quia est alii inherens, & quantum ad suum perfectum esse ab alio dependens: quare, &c.

8 De mutatione autem secundum electionem quod includat imperfectionem patet, quia mutatio secundum electionem prouenit ex mutatione cognitionis (manente enim iudicio rationis eodem, simpliciter in velle & in particulari de aliquo eligendo, impossibile est electionem mutari) mutatio autem cognitionis non est nisi alicuius imperfecte cognoscentis qui non nouit a principio & simul omne eligibile & omnes circumstantias eius: quare, &c.

Patet ergo quod omne illud quod est omninoque perfectum, nullo modo est mutabile, minor autem ab omnibus supponitur, scilicet quod Deus sit simpliciter & omninoque perfectus, ergo nullo modo est mutabilis.

9 AD PRIMVM argumentum dicendum est, quod exitus de ocio in actum & nouitas operati nunquam arguit mutationem in operante, nisi sit nouitas secundum operationem intra manentem. Illa enim non potest de nouo aduenire sine qualicumque mutatione. Alia autem possunt. Si enim sol semper staret in hemispherio nostro in eodem situ & luna suo motu quandoque interpereretur inter nos & solem, sol quandoque non illuminaret nos, & quandoque illuminaret nos, & quandoque illuminaret de nouo nulla facta mutatione in ipso. Si etiam sol esset cognoscentis & volens & illuminare esset in potestate sua voluntatis, tunc sol antiqua voluntate & æterna si æternam haberet, posset velle & per consequens facere nouam illuminationem absque quacumque mutatione sui, nec quo ad velle quod potest esse antiquum & æternum respectu voluti de nouo producendi, nec quo ad illuminare, quia nouum illuminare non ponit mutationem in illuminante, ut dictum est. Cum ergo Deus agat per voluntatem cui subest quicquid voluerit posse, patet quod sine sui mutatione potest noua producere.

10 Ad secundum dicendum quod mutatio semper est in oppositum sed non secundum omnem conditionem eius quod mutatur. Alioquin nihil symbolicum esset inter id quod mutatur & illud in quod mutatur, quod falsum est, quia sic non potest mutari aer in ignem cum uterque sit calidus, nec mutabile in aliquid mutabile cum conueniant immutabilitate, quod est absurdum: sufficit ergo oppositum secundum ea que sunt per se & speciales termini mutabilis, ut album, nigrum, calidum, frigidum: secundum conditionem autem subiecti ut est esse mutabile, vel secundum generales condiciones terminorum non oportet nec esse possibile esse oppositum. Si enim terminus a quo est qualitas, non oportet quod terminus ad quem sit non qualitas: imo necessario est qualitas: esse autem mutabilis est conditio subiecti. Et si aliquo modo conueniat termino conuenit ut generalis conditio secundum quam non est possibile attendere oppositum.

Secunda pars distinctionis octauæ, sententia in generali & speciali secundæ partis octauæ distinctionis.

Adem que sola proprietates. Superius determinauit Magister de diuina immutabilitate. Hic determinat de diuina simplicitate. Et diuiditur in duas partes. Primo enim proponit quid intendit. Secundo probatur intentum. Secunda ibi, ut autem scias. Et hæc secunda diuiditur in duas. Primo ostendit multipliciter. Secundo diuinam simplicitatem. Secunda ibi, Deus verus, &c. Prima istarum diuiditur in duas. Primo excludit simplicitatem a creatura corporali. Secundo a creatura spirituali. Secunda ibi, Creatura spiritualis. Et cum hoc sequatur illa pars in qua ostendit diuinam simplicitatem, quæ diuiditur in duas partes. Primo ostendit diuinam simplicitatem. Secundo excludit omnia ab eo composita. Secunda ibi, quod autem in natura diuinitatis. Hæc autem diuiditur in tres. Primo separata Deo accidentium prædicationem, per quod habetur quod non est in ipso compositio accidentis & subiecti. Secundo excludit quod nec substantia de ipso proprie prædicatur. Tertio ostendit quod in eo nulla est compositio. Secunda ibi, unde non proprie dicitur. Tertia ibi, huius autem essentia multipliciter. Hæc est diuisio &

& sententia in generali.

2 In speciali vero sic procedit Magister & proponit. Primo quod essentia Dei simplex est, quia in Deo nulla est diuersitas siue accidentium siue formarum. Postea ostendit creaturæ corporalis multipliciter. Et dicit quod in creatura corporali est vtraque diuersitas, secundum partium & accidentium siue formarum. Et ostendit postea quod creatura spiritus ita est multiplex, licet enim in ea non sit diuersitas partium sicut in corporalibus, quantum ad hoc simplex dicitur, unde anima est tota in toto & tota in qualibet parte corporis, est tamen in ea diuersitas accidentium, sicut determinat per exempla. Postea ostendit diuinam simplicitatem. Et dicit quod Deus est summe simplex, nec obstat huic simplicitati pluralitas nominum quæ de Deo dicuntur, quia omnia vnum significant, ab eadem enim natura & simplici habet Deus quod sub multiplicibus nominibus ei attribuantur. Postea ostendit quod in Deo non sunt alia accidentia distrahendo per singula prædicamenta accidentis. Postea dicit quod substantia dicitur de Deo improprie, quia Deus nulli accidenti substat, & sic patet quod Deus propter suam simplicitatem in nullo genere. Postea dicit Deum summe & omnino simplicem & ab eo omnem compositionem remoueri, quod ex hoc ostendit quod Deus est quicquid habet. Addit etiam vltimus quod hæc simplicitas pluralitatem personarum non excludit cum dicitur Deus est quicquid hic intelligendum est, excepto eo quod relative dicitur, & in hoc terminatur sententia in speciali, &c.

QUÆSTIO PRIMA QVÆ

est quarta.

Vtrum Deus sit omnino simplex.

Thom. 1. p. q. 3. ar. 7. & 8.

CIRCA istam partem distinctionis queritur de duobus in generali. Primum est de simplicitate Dei. Secundum est de simplicitate creaturæ. Circa primum queritur vtrum Deus sit omnino simplex. Et arguitur quod non, quia omne quod melius est, est Deo attribuendum, sed apud nos composita sunt meliora simplicibus. (Compositum enim melius est quam materia sola aut sola forma) ergo compositio est Deo attribuenda.

2 Item in quocunque est pluralitas realis illud est realiter compositum, sed in Deo est realis pluralitas relationum realium: Ergo in ipso est realis compositio.

3 IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. 4. de Trin. quod Deus vere simplex est & summe.

4 RESPONSIO: circa quætionem dicenda sunt duo. Primum est, quod Deus non est compositus in se. Secundum est, quod non est alteri compositibilis nec aliud sibi. Primum patet dupliciter. Primo ex primitate Dei (supposito quod declaratum est prius, scilicet quod Deus est primum in entibus) & hoc sic, primum ens est primum vnum, sed Deus est primum ens: ergo est primum vnum, sed vnum compositione non potest esse primum vnum: ergo Deus non est vnus compositione, sed simplicitate. Quod autem primum vnum non sit vnum compositione patet, quia sicut se habet entitas ad entitatem, sic se habet vnitas ad vnitatem, sed entitas compositi supponit entitatem partium: ergo vnitas eius supponit vnitatem cuiuslibet partis.

5 Secundo patet idem ex eius causalitate (supposito quod Deus causam non habet) sic, omne compositum habet causam, sed Deus causam non habet, sed est omnium prima causa: ergo Deus non est aliquid compositum. minor supponitur, sed maior probatur quia duplex est compositio: vna est ex materia & forma, quia substantia de qua nunc loquimur (cum de Deo querimus) non componitur nisi ex materia & forma: alia est compositio ex subiecto & accidente, de qua dicitur in secundo articulo. Quod autem compositum ex materia & forma causam habeat, patet, habet enim duas causas intrinsecas, scilicet materiam & formam ex quibus componitur, habet etiã causam efficientem, quia vnio materiæ cum forma fit per agens quod introducit formam in materia: vnde Philof. 3. metaphysic. cum quereretur quare ex materia & forma fit vnum, dicit quod non est aliqua causa nisi vnum principium motus quod est causa agens. Item patet per rationem idem sic:

Omne illud quod de se non est necesse esse, habet causam efficientem, sed nullum compositum ex materia & forma est de se necesse esse: ergo omne tale habet causam efficientem. maior patet, quia quod de se non est necesse esse, potest non esse quantum est de se, imò etiam quantum est de se non esse. Omne autem tale indiget aliquo reducete ipsum de non esse ad esse, & illud est solum agens: quare, &c. minor probatur, quia non est maior necessitas compositi quam partium ex quibus componitur, imò minor: quare ergo de forma quæ est pars itius compositi vtrum potest esse sine materia vel non. Si potest esse sine materia compositum potest non esse, quia compositum non est, nisi forma existente in materia. Si autem forma non potest esse nisi in materia, ergo de se ipsa non est necesse esse, quia omne quod est de se necesse esse, potest esse exclusio quocunque alio. Si autem ipsa non est de se necesse esse, nec compositum. Idem potest probari ex parte materiæ: & sic patet minor: sequitur ergo conclusio.

6 SECUNDO VM principale: patet, scilicet quod Deus non est alij compositibilis, nec aliquid sibi. Cum enim Deus sit substantia actus ens, si est alteri compositibilis, vel aliud sibi talis compositio est subiecti & accidentis: sed proba quod hoc non sit possibile, quia omne accidens habet causam efficientem cum de se non sit necesse esse, eo quod non potest sine alio esse: ergo accidens quod esset in Deo aut esset tantum effectiue ab eo vel ab alio, non ab alio: quia tale accidens oportet quod dicat perfectionem simplicitatis: alia non esset in deo, sed Deus cum sit perfectissimus & primum perfectum, habet ex se quicquid perfectionis est & non ab alio: ergo tale accidens non esset effectiue in Deo ab alio, nec ab ipso, quia idem simplex, & secundum idem, & respectu eiusdem non potest esse in actu, & in potentia, sed deus per essentiam suam simplicem respectu talis accidentis potest esse agens, & in actu vt tu dicis. Ideo respectu eius non potest esse in potentia & subiectum: ergo nullum accidens est ei compositibile. Et confirmatur quia quod est simpliciter & omniquæ perfectum, non recipit additionem perfectionis, sed Deus est summe perfectus: ergo non recipit additionem cuiuscunque perfectionis accidentalis.

7 AD PRIMVM argumentum dicendum quod quicquid bonitatis est in creaturis, totum est Deo attribuendum. Et cum dicitur quod composita sunt meliora simplicibus, dico quod non in eo quod composita, imò in hoc sunt minoris perfectionis & maioris dependentia, vt declaratum est in corpore quætionis, vnde si ea quæ sunt in composito, essent in eo modo vnio & simplici, perfectius esse haberent: & sic est in deo, habet enim omnes perfectiones compositorum sicut esse subsistens quod non habet materiam neque formam.

8 AD SECUNDO VM dicendum quod realis pluralitas absolutorum in eodem facit realem compositionem, & talis pluralitas realis non est in Deo, sed realis pluralitas relationum inter se vel cum absoluto nullam facit compositionem, sicut inferius declarabitur, talis autem solum est in Deo, & non illa quæ est absolutorum, propter quod in ipso nulla est compositio.

QUÆSTIO SECUNDA.

Vtrum anima componatur ex materia & forma.

Thom. 1. p. q. 75. ar. 2.

Secundo queritur de simplicitate creaturæ & specialiter anima rationalis, & queruntur duo. Primum est, vtrum anima rationalis sit composita ex forma & materia. Secundum est, vtrum habeat partes quantitativas, quod idem est quod querere vtrum extendatur extensio ne corporis, vel sit tota in qualibet parte corporis. Ad primum sic proceditur. Et arguitur quod anima sit composita ex materia & forma, quia in habentibus ordinem posteriori supponit prius, sed compositio materiæ cum forma prior est compositione subiecti cum accidente, cum prima det esse simpliciter: secunda vero det esse secundum quid, cum ergo in anima sit compositio subiecti ad acci-

E 5 dens

IN CONTRARIUM est quod dicitur Malac. 3. Ego enim dominus, & non mutor. Et Iaco. 1. apud quem non est transmutatio De creatura autem simul dicitur, & creatore in Psal. mutabis, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, &c.

4 RESPONSIO: aliquid potest dici mutabile per potentiam que est in altero tantum, & aliquid per potentiam que est in ipso. Et utroque modo omnis creatura mutabilis est, deus autem immutabilis. Primum patet. Et primo quod omnis creatura sit mutabilis per potentiam que est in altero, & hoc sic. Omne quod secundum se totum dependet ex alterius virtute & operatione mutabile est secundum se totum per subtractionem influentiam illius, quia omne quod dependet ab aliquo quantum dependet siue in fieri siue in esse, siue quo ad totum, siue quo ad partem tantum est mutabile per subtractionem influentiam illius, sed omnis creatura dependet secundum se tota a Deo: ergo omnis creatura secundum totum quod in ea est, est mutabilis per subtractionem influentiam diuinam. Item pars virtutis esse videtur producere rem in esse & facere eam non esse, imo in multis videtur secundum esse facilius quam primum, sed creatura a Deo potuit fieri ex nihilo: ergo potest a Deo reduci in nihil, utraque autem potentia, scilicet ut creatura producat ex nihilo vel reducat in nihil, est Dei & non creaturae, nisi vocetur potentia non prohibitio, nihil enim posituum ex parte creaturae subiicitur creationi, nihil etiam est in creatura producta, quod sit in potentia subiectiua ad annihilationem, sed sicut creatura dicitur posse creari, quia potest esse terminus ad quem potentia diuinæ creantis, sicut dicitur annihilari posse, quia potest esse terminus a quo potentia diuinæ influentiam suam subtrahentis. Patet ergo quod omnis creatura est mutabilis per potentiam que est in altero, sed absque dubio hæc non est proprie mutatio, quia de ratione mutationis proprie dicitur est quod aliquid unum & idem se habeat nunc aliter quam prius. Cum ergo in creatione & annihilatione nihil unum & idem se habeat nunc aliter quam prius (quia quod incepit esse per creationem non fuit prius nec sic nec aliter, quia omnino non fuit) Similiter quod definit esse per annihilationem, prius quidem habet esse, sed postea non est nec sic nec aliter, nec secundum se nec secundum aliquid sui, quia penitus non est: ergo non est ibi proprie mutatio.

5 Si autem aliquid dicatur mutabile per potentiam que est in ipso, adhuc omnis creatura est aliquo modo mutabilis vel secundum formam, sicut in omnibus generabilibus & corruptibilibus in quibus nihil est quod non pertineat ad mutationem, vel ut subiectum vel ut terminus, primo vel secundario vel secundum locum (sicut in corporibus celestibus) vel secundum electionem, sicut in omnibus creaturis spiritualibus: & causa est, quia omnis motus & mutatio est propter non habitum, possibile tamen haberi. Sunt enim motus & mutatio alicuius imperfecti, quod ergo non est simpliciter perfectum potest mutari aliquo modo mutationis, sed nulla creatura est omnino & simpliciter perfecta: ergo omnis creatura potest aliquo modo mutari.

6 Secundum patet, scilicet quod Deus nullo modo sit mutabilis & quidem quod non sit mutabilis secundum potentiam que est in altero per creationem & annihilationem. Patet quia omne quod est sic mutabile causam habet a qua secundum se totum dependet, ut dictum fuit. sed Deus causam non habet, sed est omnium prima causa: ergo &c.

7 Quod etiam non sit mutabilis secundo modo, scilicet per potentiam que est in ipso, patet quia quod est omnino perfectum, est omnino immutabile, sed Deus est omnino perfectus: ergo est omnino immutabilis, maior patet & ex eo quod motus & mutatio sunt actus rei imperfecte (ut dictum est) & per inductionem, quod enim mutatur secundum locum pertingit secundum se vel aliquid sui, ad aliquid quod prius pertingere non poterat, est etiam quantum & limitatum (quia quantum infinitum moueri non potest) & hæc omnia sonant imperfectionem: quod etiam mutatur secundum formam substantialem vel accidentialem est subiectum alicuius forme sibi inherens, vel est forma inherens, utrique enim attribuitur mutatio, vni tanquam termino alii tanquam subiecto utrunque autem semper importat imperfectionem, subiectum quidem, quia

est in potentia passiva ad formam, forma autem, quia est alii inherens, & quantum ad suum perfectum esse ab alio dependens: quare, &c.

8 De mutatione autem secundum electionem quod includat imperfectionem patet, quia mutatio secundum electionem prouenit ex mutatione cognitionis (manente enim iudicio rationis eodem, simpliciter in velle & in particulari de aliquo eligendo, impossibile est electionem mutari) mutatio autem cognitionis non est nisi alicuius imperfecte cognoscentis qui non nouit a principio & simul omne eligibile & omnes circumstantias eius: quare, &c.

Patet ergo quod omne illud quod est omninoque perfectum, nullo modo est mutabile, minor autem ab omnibus supponitur, scilicet quod Deus sit simpliciter & omninoque perfectus, ergo nullo modo est mutabilis.

9 AD PRIMVM argumentum dicendum est, quod exitus de ocio in actum & nouitas operati nunquam arguit mutationem in operante, nisi sit nouitas secundum operationem intra manentem. Illa enim non potest de nouo aduenire sine qualicumque mutatione. Alia autem possunt. Si enim sol semper staret in hemispherio nostro in eodem situ & luna suo motu quandoque interpereretur inter nos & solem, sol quandoque non illuminaret nos, & quandoque illuminaret nos, & quandoque illuminaret de nouo nulla facta mutatione in ipso. Si etiam sol esset cognoscentis & volens & illuminare esset in potestate sua uoluntatis, tunc sol antiqua uoluntate & æterna si æternam haberet, posset uelle & per consequens facere nouam illuminationem absque quacumque mutatione sui, nec quo ad uelle quod potest esse antiquum & æternum respectu uoluntatis de nouo producendi, nec quo ad illuminare, quia nouum illuminare non ponit mutationem in illuminante, ut dictum est. Cum ergo Deus agat per uoluntatem cui subest quicquid uoluerit posse, patet quod sine sui mutatione potest noua producere.

10 Ad secundum dicendum quod mutatio semper est in oppositum sed non secundum omnem conditionem eius quod mutatur. Alioquin nihil symbolicum esset inter id quod mutatur & illud in quod mutatur, quod falsum est, quia sic non potest mutari aer in ignem cum uterque sit calidus, nec mutabile in aliquid mutabile cum conueniant immutabilitate, quod est absurdum: sufficit ergo oppositum secundum ea que sunt per se & speciales termini mutabilis, ut album, nigrum, calidum, frigidum: secundum conditionem autem subiecti ut esse mutabile, vel secundum generales condiciones terminorum non oportet nec esse possibile esse oppositum. Si enim terminus a quo est qualitas, non oportet quod terminus ad quem sit non qualitas: imo necessario est qualitas: esse autem mutabilis est conditio subiecti. Et si aliquo modo conueniat termino conuenit ut generalis conditio secundum quam non est possibile attendere oppositum.

Secunda pars distinctionis octauæ, sententia in generali & speciali secundæ partis octauæ distinctionis.

Adem que sola proprietates. Superius determinauit Magister de diuina immutabilitate. Hic determinat de diuina simplicitate. Et diuiditur in duas partes. Primo enim proponit quid intendit. Secundo probatur intentum. Secunda ibi, ut autem scias. Et hæc secunda diuiditur in duas. Primo ostendit multipliciter. Secundo diuinam simplicitatem. Secunda ibi, Deus uero, &c. Prima istarum diuiditur in duas. Primo excludit simplicitatem a creatura corporali. Secundo a creatura spirituali. Secunda ibi, Creatura spiritualis. Et cum hoc sequatur illa pars in qua ostendit diuinam simplicitatem, quæ diuiditur in duas partes. Primo ostendit diuinam simplicitatem. Secundo excludit omnia ab eo composita. Secunda ibi, quod autem in natura diuinitatis. Hæc autem diuiditur in tres. Primo separata Deo accidentium prædicationem, per quod habetur quod non est in ipso compositio accidentis & subiecti. Secundo excludit quod nec substantia de ipso proprie prædicatur. Tertio ostendit quod in eo nulla est compositio. Secunda ibi, unde non proprie dicitur. Tertia ibi, huius autem essentia multipliciter. Hæc est diuisio &

& sententia in generali.

2 In speciali vero sic procedit Magister & proponit. Primo quod essentia Dei simplex est, quia in Deo nulla est diuersitas siue accidentium siue formarum. Postea ostendit creaturæ corporalis multipliciter. Et dicit quod in creatura corporali est vtraque diuersitas, secundum partium & accidentium siue formarum. Et ostendit postea quod creatura spiritus ita est multiplex, licet enim in ea non sit diuersitas partium sicut in corporalibus, quantum ad hoc simplex dicitur, unde anima est tota in toto & tota in qualibet parte corporis, est tamen in ea diuersitas accidentium, sicut determinat per exempla. Postea ostendit diuinam simplicitatem. Et dicit quod Deus est summe simplex, nec obstat huic simplicitati pluralitas nominum quæ de Deo dicuntur, quia omnia vnum significant, ab eadem enim natura & simplici habet Deus quod sub multiplicibus nominibus ei attribuantur. Postea ostendit quod in Deo non sunt alia accidentia distrahendo per singula prædicamenta accidentis. Postea dicit quod substantia dicitur de Deo improprie, quia Deus nulli accidenti substat, & sic patet quod Deus propter suam simplicitatem in nullo genere. Postea dicit Deum summe & omnino simplicem & ab eo omnem compositionem remoueri, quod ex hoc ostendit quod Deus est quicquid habet. Addit etiam vltimus quod hæc simplicitas pluralitatem personarum non excludit cum dicitur Deus est quicquid hic intelligendum est, excepto eo quod relative dicitur, & in hoc terminatur sententia in speciali, &c.

QVÆSTIO PRIMA QVÆ

est quarta.

Vtrum Deus sit omnino simplex.

Thom. 1. p. q. 3. ar. 7. & 8.

CIRCA istam partem distinctionis queritur de duobus in generali. Primum est de simplicitate Dei. Secundum est de simplicitate creaturæ. Circa primum queritur vtrum Deus sit omnino simplex. Et arguitur quod non, quia omne quod melius est, est Deo attribuendum, sed apud nos composita sunt meliora simplicibus. (Compositum enim melius est quam materia sola aut sola forma) ergo compositio est Deo attribuenda.

2 Item in quocunque est pluralitas realis illud est realiter compositum, sed in Deo est realis pluralitas relationum realium: Ergo in ipso est realis compositio.

3 IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. 4. de Trin. quod Deus vere simplex est & summe.

4 RESPONSIO: circa quætionem dicenda sunt duo. Primum est, quod Deus non est compositus in se. Secundum est, quod non est alteri compositibilis nec aliud sibi. Primum patet dupliciter. Primo ex primitate Dei (supposito quod declaratum est prius, scilicet quod Deus est primum in entibus) & hoc sic, primum ens est primum vnum, sed Deus est primum ens: ergo est primum vnum, sed vnum compositione non potest esse primum vnum: ergo Deus non est vnus compositione, sed simplicitate. Quod autem primum vnum non sit vnum compositione patet, quia sicut se habet entitas ad entitatem, sic se habet vnitas ad vnitatem, sed entitas compositi supponit entitatem partium: ergo vnitas eius supponit vnitatem cuiuslibet partis.

5 Secundo patet idem ex eius causalitate (supposito quod Deus causam non habet) sic, omne compositum habet causam, sed Deus causam non habet, sed est omnium prima causa: ergo Deus non est aliquid compositum. minor supponitur, sed maior probatur quia duplex est compositio: vna est ex materia & forma, quia substantia de qua nunc loquimur (cum de Deo querimus) non componitur nisi ex materia & forma: alia est compositio ex subiecto & accidente, de qua dicitur in secundo articulo. Quod autem compositum ex materia & forma causam habeat, patet, habet enim duas causas intrinsecas, scilicet materiam & formam ex quibus componitur, habet etiã causam efficientem, quia vnio materiæ cum forma fit per agens quod introducit formam in materia: vnde Philof. 3. metaphysic. cum quereretur quare ex materia & forma fit vnum, dicit quod non est aliqua causa nisi vnum principium motus quod est causa agens. Item patet per rationem idem sic:

Omne illud quod de se non est necesse esse, habet causam efficientem, sed nullum compositum ex materia & forma est de se necesse esse: ergo omne tale habet causam efficientem. maior patet, quia quod de se non est necesse esse, potest non esse quantum est de se, imò etiam quantum est de se non esse. Omne autem tale indiget aliquo reducete ipsum de non esse ad esse, & illud est solum agens: quare, &c. minor probatur, quia non est maior necessitas compositi quam partium ex quibus componitur, imò minor: quare ergo de forma quæ est pars itius compositi vtrum potest esse sine materia vel non. Si potest esse sine materia compositum potest non esse, quia compositum non est, nisi forma existente in materia. Si autem forma non potest esse nisi in materia, ergo de se ipsa non est necesse esse, quia omne quod est de se necesse esse, potest esse exclusio quocunque alio. Si autem ipsa non est de se necesse esse, nec compositum. Idem potest probari ex parte materiæ: & sic patet minor: sequitur ergo conclusio.

6 SECUNDO VM principale: patet, scilicet quod Deus non est alij compositibilis, nec aliquid sibi. Cum enim Deus sit substantia actus ens, si est alteri compositibilis, vel aliud sibi talis compositio est subiecti & accidentis: sed probo quod hoc non sit possibile, quia omne accidens habet causam efficientem cum de se non sit necesse esse, eo quod non potest sine alio esse: ergo accidens quod esset in Deo aut esset tantum effectiue ab eo vel ab alio, non ab alio: quia tale accidens oportet quod dicat perfectionem simplicitatis: alius non esset in deo, sed Deus cum sit perfectissimus & primum perfectum, habet ex se quicquid perfectionis est & non ab alio: ergo tale accidens non esset effectiue in Deo ab alio, nec ab ipso, quia idem simplex, & secundum idem, & respectu eiusdem non potest esse in actu, & in potentia, sed deus per essentiam suam simplicem respectu talis accidentis potest esse agens, & in actu vt tu dicis. Ideo respectu eius non potest esse in potentia & subiectum: ergo nullum accidens est ei compositibile. Et confirmatur quia quod est simpliciter & omniquæ perfectum, non recipit additionem perfectionis, sed Deus est summe perfectus: ergo non recipit additionem cuiuscunque perfectionis accidentalis.

7 AD PRIMVM argumentum dicendum quod quicquid bonitatis est in creaturis, totum est Deo attribuendum. Et cum dicitur quod composita sunt meliora simplicibus, dico quod non in eo quod composita, imò in hoc sunt minoris perfectionis & maioris dependentia, vt declaratum est in corpore quætionis, vnde si ea quæ sunt in composito, essent in eo modo vnio & simplici, perfectius esse haberent: & sic est in deo, habet enim omnes perfectiones compositorum sicut esse subsistens quod non habet materiam neque formam.

8 AD SECUNDO VM dicendum quod realis pluralitas absolutorum in eodem facit realem compositionem, & talis pluralitas realis non est in Deo, sed realis pluralitas relationum inter se vel cum absoluto nullam facit compositionem, sicut inferius declarabitur, talis autem solum est in Deo, & non illa quæ est absolutorum, propter quod in ipso nulla est compositio.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum anima componatur ex materia & forma.

Thom. 1. p. q. 75. ar. 2.

Secundo queritur de simplicitate creaturæ & specialiter anima rationalis, & queruntur duo. Primum est, vtrum anima rationalis sit composita ex forma & materia. Secundum est, vtrum habeat partes quantitativas, quod idem est quod querere vtrum extendatur extensio ne corporis, vel sit tota in qualibet parte corporis. Ad primum sic proceditur. Et arguitur quod anima sit composita ex materia & forma, quia in habentibus ordinem posteriori supponit prius, sed compositio materiæ cum forma prior est compositione subiecti cum accidente, cum prima det esse simpliciter: secunda vero det esse secundum quid, cum ergo in anima sit compositio subiecti ad acci-

E 5 dens

dens, puta essentiae animae ad duas potentias habitus & actus, videtur quod in ea sit compositio materiae ad formam quae ab alia supponitur tanquam prior.

2. Itē in per se ordinatis non peruenitur de extremo ad extremū nisi per medium, sed inter ens in actu et nihil mediū est pura potentia: ergo ex nihilo non peruenitur ad ens actū, nisi per materiā quae est pura potentia, sed anima facta est ex nihilo ens in actu: ergo est materia media & sic composita est ex materia & forma.

3. IN CONTRARIUM est quod dicit August. 7. super Gene. ad litteram, quod anima non est nec ex materia corporali, nec spiritali.

4. RESPONSIO: Dicendum est absolute quod anima non est composita ex materia & forma. Cuius ratio est, quia si anima esset composita ex materia & forma praeter istam materiā esset in homine quaedam alia materia. (Alioquin homo & anima non differrent) ergo istae duae materiae aut sunt eiusdem rationis aut diuersarū. Si sint eiusdem rationis, aut vtraque informatur aut totum compositum ex vna materia cum forma informat aliam materiam.

Istud autem secundum non potest dici, quia quod est pura potentia secundum se, nullo modo potest esse actus, sed materia quae ponitur pars animae si sit eiusdem rationis cum materia corporis est pura potentia: ergo nullo modo cōpetit ei esse actus vel partem actus: ergo nullo modo anima, ut dicit quid compositum ex materia & forma, potest secundum se totam informare materiam corporis: nec simile est de quantitate quae informatur albedine, & nihilo minus informat substantiam, quia quantitas non est pura potentia, sed actus quidā imperfectus & medius, propter quod potest habere rationem potentiae & actus respectu diuersorum. Relinquitur ergo quod vtraque materia informatur eadem forma, hoc autem est impossibile propter multa. Primo, quia duae formae eiusdem rationis, nec immediate nec ordine quodam possunt esse simul in eadem parte materiae, nec pari ratione duae materiae eiusdem rationis, nec immediate, nec ordine quodam possunt simul esse sub eadem forma.

5. Secundo, quia quando duae materiae sunt eiusdem rationis & eiusdem dispositionibus afficiuntur, si vnio formae cum vna earum est solubilis & cū altera. Si ergo duae istae materiae quae sunt in homine sunt eiusdem rationis cum perficiantur eiusdem dispositionibus eo quod sunt indistinctae loco & subiecto, si vnio formae cū altera earū est solubilis, eodem modo & cū reliqua. Sequitur ergo quod aut anima est corruptibilis per solutionem formae suae a materia, si aut homo, aut vtrunq, scilicet tam homo quam anima est aliquid incorruptibile, quorum vtrunq, est falsum.

6. Tertio, quia quæritur per quid illae materiae distinguuntur, non secundū genus, quia in pura potentia (inquantū huiusmodi) non est distinctio, maxime cum loquamur de pura potentia eiusdem rationis, nec per formam quae est vna & vtrunq, perficit, nec per quantitatem cum sint indistinctae loco & subiecto, nec per alias dispositiones per eandem rationem: & iterum quia talis distinctio esset solum per accidens, impossibile est ergo quod illae materiae sint eiusdem rationis. Si dicatur quod illae materiae efficiuntur vna cum anima est in corpore, sequitur quod anima aut non est in corpore composita, & ita non est eadem coniuncta & se parata, aut si sit in corpore composita & in homine viuente non sit nisi vna materia, non differunt homo & anima, quae omnia sunt absurda secundum philosophiā, & periculoসা secundum fidem.

7. Quarto, quia eadem forma nata est dare idem esse praecipue materiae eiusdem rationis: ergo forma quae ponitur pars animae cum maneat eadem per se, dabit omnī materiae eiusdem rationis idem esse: ergo si ex ipsa cū vna materia resultat anima simpliciter, ex ipsa cum alia materia resultabit eadem anima vel alia, & ita erunt duae animae & vnus homo, nisi dicatur quod homo est duplex anima, quod est absurdum, nullo ergo modo possit illae duae materiae esse eiusdem rationis. Si verò dicatur quod sint alterius rationis propter hoc quod aliquibus videtur inconueniens ponere materias diuersarum rationū si vtraque sit pura potentia ad esse pro eo quod in pura potentia non est gradus, res autem diuersarum rationum necessario sunt in diuersis gradibus, adhuc est speciale inco-

ueniens, quia illae materiae non sunt diuersarum rationum quae perficiuntur per eundem actum cum ratio potentiae sumatur ex actu, sed istae perficiuntur eodem actu, scilicet forma quae est altera pars animae: ergo non sunt diuersarum rationum: & sic patet primum, scilicet quod anima non est composita ex materia & forma.

8. AD PRIMUM argumentum dicendum, quod compositio materiae cū forma prior est compositione subiecti cum accidente in eodem, quia materia non recipit formam accidentalem, nisi recepta prius forma substantiali. Simpliciter autem compositio subiecti cum accidente prior est compositione materiae cum forma. Non enim sunt aliqua magis & minus composita per maiorem & minorem accessum ad aliquod compositum summē: sed per maiorem & minorem recessum ab eo quod est summē simplex. Et ideo minima compositio est prima, qualis est illa quae est subiecti & accidentis: summa compositio est extra, qualis est illa quae est ex materia & forma substantiali: vnde vbiunque est haec posterior, est illa prior & non econuerso.

9. Ad secundum dicendum, quod inter ens & nihil potest materia seu ens in potentia habere rationem mediā dupliciter. Vno modo secundum ordinem compositionis & resolutionis: & hoc modo materia est mediū inter ens materiale compositum & nihil, & tale ens actū est compositum ex materia, & natum resoluī in materiam. Sic autem non est materia materiae inter animam & nihil. Alio modo potest materia vel ens in potentia habere rationem mediā inter ens & nihil secundum dignitatem: & sic non solum materia, sed omnia quae sunt inter materiam primam & animam sunt media ex quibus ramē oportet animam esse compositam.

QUESTIO TERTIA.

Vtrum anima tota sit in qualibet parte corporis, vel in toto sit extensa.

Tho. 1. p. q. 76. ar. 8.

AD secundum sic proceditur. Et videtur quod non tota anima sit in qualibet parte corporis, quia totum est extra quod nihil est, tertio Physic. Si ergo tota anima esset in qualibet parte corporis, nihil de anima esset in aliis partibus, quod est inconueniens.

2. Item ponamus quod aliquis manus fuerit sine manu, posita per miraculum addatur ei manus, talis manus non viuificaretur per animā de nouo creatam (quia tunc duae animae essent in eodem supposito, quod est inconueniens) ergo per animam prius existentem, sed hoc non potest esse nisi per motum localem, vel extensionem, non per motum localem, quia talis motus non competit animae in corpore suo, quod etiam mouetur localiter accedendo ad vnum locū dimittit alium: & sic oporteret quod anima tendens ad viuificandum illam partem dimitteret alias partes quas viuificabat quod est inconueniens: relinquitur ergo quod per extensionem.

3. IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. 6. de Trin. ca. 6. quod in vnoquoque corpore in toto est tota anima, & in qualibet parte tota.

4. Et arguitur per rationem. Si anima esset quāta per se vel per accidens, nullo modo intelligeret vniuersale, quia quod recipitur in quanto recipitur singulariter & non ducit in cognitionē, nisi alicuius singulariter existentis hic, & nunc, & tale est solū singulare. Si ergo anima esset quāta id quod recipitur in ea recipitur singulariter, nec duceret, nisi in cognitionē singularis existentis hic & nunc, quod est inconueniens.

5. RESPONSIO. cum totum sit quod habet partes, sicut contingit accipere triplex genus partium, sic & triplicem totalitatē. Est enim quaedam totalitas quae est ex diuersis partibus essentialibus, quae sunt materia & forma. Est & alia totalitas quae est ex partibus quantitatis vt in toto continuo. Est etiā alia quae est secundū partes virtuales siue potentiales. Prima totalitas non conuenit animae, vt patet ex praecedenti quaestione. Tertia totalitas conuenit ei praecipue secundum opinionem quae ponit potentias animae differre ab essentia secundum quam totalitatem anima non est tota in qualibet parte corporis, sed

sed secundum aliam & aliam partem potentialem est in alia & alia parte corporis. vt secundum visum in oculo, secundum auditum in aure.

6 De secunda autem totalitate est dubium vtrum insit anima. Et sunt circa hoc tres opiniones. Prima est qd nulla forma substantialis est quanta vel habens totalitatem partium quantitatarum. Quod probatur sic, si forma substantialis esset aliquo modo quanta, scilicet extensa, vel hoc esset ratione sui, vel ratione subiecti in quo recipitur. Nō ratione sui cū hoc sit propriū quantitatis, nec ratione subiecti in quo recipitur, quia immediatum subiectum formæ substantialis est prima materia quæ de se non est quanta aut diuisibilis. ergo forma substantialis nullo modo est quanta.

7 Quicquid autē sit de conclusione illa ratio non valet, quia ad hoc qd forma substantialis sit quanta per accidens, non requiritur quod recipiatur in subiecto quanto, sed sufficit qd sit subiectum vel pars subiecti recipientis quantitatem: vnde secundum omnes materia extenditur, & est quanta non per se, nec quia sit in subiecto quanto, sed quia est subiectum vel pars subiecti quanti, clarius enim est quod subiectum vel pars subiecti quantitatis afficiatur & denominetur à forma sibi inherente quàm conuerfo. Et ideo licet forma substantialis non recipiatur in materia quanta, quia tamen est subiectum vel pars subiecti quantitatis sicut & materia videtur posse esse quanta per accidens.

8 SECVNDA opinio est, qd inter formas substantiales omnes formæ inanimatorum sunt quantæ per accidens. Nulla autem anima est per accidens quanta. Quod probatur tripliciter. Primo sic, illa forma quæ non respicit æqualiter totum & partem, nec æqualiter denominat totum & partem, non est quanta per accidens, quod forma quanta per accidens æqualiter denominat totum & partem, vt patet de albedine & cōsimilibus, sed anima nō æqualiter denominat totum & partem. Nō enim quælibet pars animalis est animal, sicut quælibet pars ignis est ignis, quare &c. Secundo sic: Forma quæ est quanta per accidens non requirit diuersitatem in partibus, quia conditio quati est habere partes vnius rationis, sed anima requirit in suo perfectibili diuersitatem partium. ergo &c. Tertio sic: Forma quæ non habet easdem operationes in toto & in omnibus partibus nō est quanta per accidens, sed talis est omnis anima, quia habet diuersas operationes in diuersis partibus sui perfectibilis, ergo nulla anima est quanta per accidens. Et per easdem rationes apparet quod formæ inanimatorum sunt quantæ per accidens, quia æqualiter denominant totum & partem, nec requirunt diuersitatem sui perfectibilis, habet etiā similes operationes in omnibus partibus. Exemplum de igne & cōsimilibus.

9 Ista autem opinio non habet veritatem: quia secundum Philof. 2. de anima, plantæ & quædam animalia decisa viuunt tanq̄ anima in his existente actu quidem vna, potētia verō plures. Ex hoc sic arguitur: in partibus plantarū, & animalū decisorū est aia, ergo per solā diuisionē, vel per nouā generationē. nō per nouā generationē, quia nullā generā apparet, nec talis alteratio qualis cōsuevit secundū naturā præcedere generationē, ergo est ibi per solā diuisionem, sed illud quod diuiditur diuisione alterius, extenditur extensione illius, ergo animæ plantarū & animalium aliquorum extenduntur, & sunt quantæ per accidens. Nec rationes concludunt in aliquo. Primum non, quia in nullo repugnat formæ quantæ requirere diuersitatem in partibus, & habere diuersas operationes in eis, & per consequens diuersimode denominare totum & partem. Ex quibus procedunt illæ tres rationes. Hæc enim licet nō conueniant animæ, quia quanta est (partes enim quantitatis in quantum quantæ sunt vnius rationis sunt) tamen competunt ei in quantum est perfectior formis inanimatorum, propter hoc enim est principium plurium operationum, & per consequens requirit diuersas dispositiones secundum quantitatem in partibus sui perfectibilis mediantibus, quibus exercet illas diuersas operationes, & sic diuersimode denominat totum & partem, & ipsas partes adiuicem, nec rationes declarant oppositum nisi per exemplum in rebus inanimatis, quod non suffi-

cit, quia illa non competunt formis inanimatorum, non quia quantæ, sed quia imperfecte in quibus exceduntur à formis animatorum.

10 Tertia opinio est, qd omnes formæ quæ educuntur de potētia materiæ extenduntur & sunt quantæ per accidens, & tales sunt omnes formæ naturales excepta anima rationali, & istius assignatur duplex causa. Quidā assignant hoc pro causa, quia forma quæ educitur de potētia materiæ sic educitur qd pars educitur de parte, & totum de toto. Et ideo tota forma recipitur in tota materia, & pars in parte, & nō tota in parte, & hoc est extēdi & esse quantum per accidens.

11 Ita autē ratio in nullo dat causam extensionis: sed petit quod debet probare: quod patet sic: sicut forma præexistit in potētia passiuā materiæ ante generationem, ita præexistit in potētia actiuā agentis: sed forma non sic dicitur esse in potētia agentis quod ipsa tota vel aliquid eius præexistat in agente: sed solum quia in virtute agentis est eam producere: ergo eodem modo forma nō dicitur præexistere in potētia passiuā materiæ, nec de ea educi: quia forma vel aliquid eius materiæ præexistit in materia: sed solum quia per agens naturale potest ad ipsam transmutari & ipsam recipere. Ex hoc sic arguitur, si cut forma educitur de potētia passiuā materiæ, sic & forte verius educitur de potētia actiuā formæ agentis. Sed nos non dicimus quod tota forma geniti educatur de tota forma generantis, & pars de parte: ergo non debemus dicere qd tota forma geniti educitur de tota materia & pars de parte. Secundo, quia materia non habet partem nisi per quantitatem. Et similiter est de forma, ita qd totalitas & partialitas est formaliter ipsa quantitas, vel per quantitatem, vt magis patebit inferius: igitur si forma substantialis educatur de materia tota de tota & pars de parte, iam materia & forma supponitur quanta: hoc autē est quod nūc de forma queritur: ergo supponitur quod petitur. Itē quod dicitur qd forma quæ educitur de potētia materiæ pars in parte recipit, veritate nō habet: forma enim substantialis recipitur in materia ante omnem quantitatem saltem secundum ordinem naturæ: sed præter quantitatem non est in materia, nec in forma totum & pars, vt dictum est: ergo in receptione formæ in materia non est assignare qd pars recipiatur in parte, nec totum in toto, accipiendo propriē totum pro eo quod habet partes, sed solum accipiendo totum pro perfecto: quia totum & perfectum idem sunt, vt habetur. 1. Phys. Cuius enim nihil est extra, ipsum est totum & perfectum, vt ibidem dicitur: ista ergo nō est sufficiens causa qd forma educā de potētia materiæ extendatur ita qd pars educatur de parte materiæ & recipiatur in parte.

12 Secunda causa quæ assignatur est talis, vbicunq; forma sic dependet à materia qd ipsa secundum naturam nullo modo esset nisi esset in materia, omnis talis forma sequitur conditiones materiæ in omnibus, scilicet in extendi & operari & omnibus aliis, & causa est, quia esse est fundamentum præsuppositum à posterioribus perfectioribus, propter quod illud quod dependet à materia quo ad esse dependet quo ad perfectiores posteriores, nunc est ita qd omnes formæ quæ educuntur de potētia materiæ sic dependēt à materia quod secundum naturā nullo modo essent nisi essent in materia, ergo sequuntur conditiones materiæ in omnibus aliis, scilicet in extendi & operari: & tales sunt oēs formæ nō solum inanimatorum, sed etiā animalium quantumcunq; perfectiorum præter hominē. Et ideo omnes extenduntur quantumcunq; sint perfectiæ præter animam humanam, & diuiduntur diuiso toto: veruntamen aliquæ earum manent diu post diuisionem, sicut in plantis & in animalibus annulosis, licet minus q̄ in plantis, aliqua autē vel cum sua diuisione corrumpuntur, vel si maneat hoc est per minimam morulam temporis, sicut conuenit animalibus perfectis, & causa huius permanentiæ maioris vel minoris, est perfectio formæ maior vel minor, quia forma magis perfecta requirit in suo perfectibili maiorem diuersitatem in organis, propter hoc quod est principium plurium operationum. Et ideo post diuisionem sui perfectibilis aut non manet, aut minus manet: & hoc dicit Philosophus in fine primæ de ani

de anima post verba prius allegata dicens sic: si autē non permanent nullum est incōueniens. Instrumenta enim non habent quibus salient naturā, vnde perfectioni formæ educatæ de potentia materiæ, nō repugnat extendi vel diuidi sicut quidam putant, sed tantum ei repugnat diu manere post diuisionē: anima autē intellectiua non dependet sic à materia quantū ad esse, sicut probat eius separatio, & ideo non sequitur conditiones materiæ, nec in operari nec in extendi, nec in aliis quæ perficiunt materiam: vnde anima intellectiua in corpore, nec extenditur quantitate, nec afficitur aliqua qualitate materiæ, quod tamen patiuntur omnes aliæ formæ.

13 Hæc autē causa licet accedat ad veritatē, tamen non sufficit nisi plus addatur, quia quantūcūq; forma dependat à materia, ita vt sine ea esse non possit, non oportet tamen propter hoc q̄ afficiatur omnibus dispositionibus quibus materia afficitur, nisi illa forma sit ratio receptiua talium dispositionum vel econuerso: verbi gratia sapor dependet à materia vel à subiecto actu ente tanquā ab illo sine quo non potest esse. Et idem est de colore, sed quia color non est ratio recipiendi saporē nec econuerso, ideo sapor non afficitur colore nec color saporē: vnde nō est verum dicere q̄ sapor lactis sit albus, nec albedo sapida, quāuis idem subiectum afficiatur vtroq; & similiter (vt videtur) si forma substantialis nō est ratio receptiua quantitatis nec econuerso, quātūcūq; ipsa dependeat necessario à materia, nunq̄ tamen propter hoc afficietur quantitate ita vt ipsa sit realiter quāta, sicut nec sapor est realiter albus. Talia enim non afficiunt se mutuo, quāuis afficiant idem cōmune subiectum. Si autē forma substantialis sit ratio receptiua quātūtatē, tunc videtur q̄ debeat affici quātitate & extendi. Et si in homine nō est alia substantialis forma ab anima rationali, tunc anima rationalis erit in homine ratio receptiua quātūtatē, sicut aliæ formæ substantiales in ceteris rebus, & sic augmentabitur difficultas, quare anima rationalis non est quāta: & aliæ formæ substantiales sunt quantæ, cum omnes formæ substantiales cōueniant cum anima rationali in hoc q̄ sunt ratio receptiua quantitatis: videtur enim q̄ implicetur contradictio, si dicatur q̄ subiectum quātūtatē vel ratio eius receptiua non sit quāta, sicut si diceretur q̄ subiectum albedinis & ratio eius receptiua non sint alba: propter hoc dimittendo ad præsens difficultatem prædictā, quia in sequenti quæstione inquireretur de ea.

14 Reddenda est alia causa quare anima rationalis nō est quāta sicut ceteræ formæ substantiales. Et est talis, quia omnis res que est purè & simpliciter corporalis, est capax passionis seu proprietatis que est per se & simpliciter & inseparabiliter conditio corporeitatis: sed materia & omnis forma generabilium & corruptibilium sub anima rationali est purè & simpliciter corporalis quia nō sunt nec esse possunt per naturam nisi in corpore cuius sunt per se partes: anima autem rationalis quāuis sit per se pars compositi corporalis, tamen non est inseparabiliter, propter quod cum tam materia q̄ ceteræ formæ sub anima rationali sint res corporales purè & simpliciter capaces, sunt nō secundum se, sed in toto quantitatis, que est passio vel proprietas per se & inseparabiliter rerū corporaliū, quia nec substantia dicitur corpus nisi quia est talis natura que est capax quātūtatē, que etiā in suo genere vocatur corpus: anima autē propter sui separabilitatem à corpore nō est capax quātūtatē, quia nō est pura res corporalis, quāuis sit pars cōpositi corporalis, & causa partialis recipiendi quantitatem, supposito q̄ in homine non sit alia forma substantialis præter animā, qualiter autem anima possit esse causa receptiua quantitatis & non sit quāta, in quæstione sequenti dicitur.

15 AD RATIONES. Ad primā dicendum q̄ totum est extra quod nihil est: verum est secundū omnimodam & veram rationem totius, & sic anima & quælibet forma non est tota nisi vbi est in aliquo, sicut in proprio subiecto proportionato perfectibili, hoc autē modo anima non est in aliqua parte tota, sed solum in toto corpore perfectō non carente aliqua parte debita speciei secundum naturam. Et ideo anima non est extra propriū proportionatum perfectibile: est tamen extra singulā partem illius perfectibilis.

16 Ad secundū dicendum q̄ in membro de nouo addito per miraculum est anima non per creationem nouæ animæ aut partis: sed eadem quæ prius perficiebat totum sine parte, nūc perficit totum cum parte: nec istud est per motum localem animæ, sed per vnionem & concomitantiam partis ad totum, licet enim illud quod est alicubi sicut in loco nō incipiat esse alibi sicut in loco nisi per motum localem, tamen id quod est in aliquo sicut forma in materia potest de nouo esse in aliqua materia sibi adiuncta non per motum localem, sicut anima de nouo vnitur materiæ nutrimenti vniti corpori animalis & conuersi in ipsum, & hoc fit non per motum animæ, sed per vnionem alimenti ad corpus prius animatum, & sic fieret in proposito concurrente miraculo.

17 Ad rationes autem alterius partis, quāuis sint ad conclusionem veram, tamen quia aliquæ non bene procedunt, ideo ad eas respondendum est. Et primo ad auctoritatem beati Augustini, quia beatus Augustinus loquitur ibi de anima sentitiua etiam in quocūq; bruto, sicut de anima intellectiua. Dicit enim sic. de Trin. cap. 6. Anima nō mole diffunditur per spaciū loci, sed in vnoquoque corpore & in toto tota est, & in qualibet parte eius est: & ideo cum sit aliquid in quauis exigua particula corporis quod sentiat anima, quāuis non fiat in corpore toto, illa tamen tota sentit, quia totam nō latet: ecce q̄ beatus Augustinus dictū suum probat de anima sentitiua & per actum sentiēdi communem nobis & omnibus brutis: & tamen multi tenent & veritas habet, quod anima sentitiua in quibusdam brutis (& forte in omnibus) extenditur extensione corporis. Oportet ergo, vel q̄ dictum Augustini intelligatur de omni & in omni animato, & tunc reputabitur falsum ab omnibus tenētibus dictum Aristotelis prius allegatum, q̄ plantæ & quedam animalia decafa viuunt, vel quod aliter exponitur quā de exclusionis extensionis quantitatiue.

18 Ad aliud cum dicitur q̄ si anima esset quāta nō cognosceret vniuersale, dicendū est q̄ falsum est. Et ad probationē respondendum est quod dato q̄ anima esset quantæ per accidens, non oporteret q̄ talia reciperentur in ea quantitatiue & situaliter.

19 Sed dato quod sic reciperentur in anima, nō sequeretur q̄ ducerent solum in cognitionem singularis situaliter existentis, quia si solum ducerent, hoc esset vel ratione singularitatis, vel ratione quantitatis, non ratione singularitatis, quia secundum istos aliquid existens in intellectu ducit in cognitionem vniuersalis. Et tamen omne quod est subiectiue in intellectu est quoddam singulare: ergo non obstat singularitate eius quod recipitur in anima adhuc posse ducere in cognitionem vniuersalis. Nec iterū talis representatio posset impedire, quia illud representatiuum esset quantum quia magis opponitur rationi vniuersalis singularitatis quā quantitas, sed singularitas non impedit talem representationem, vt dictum est, ergo nec quantitas.

20 Et iterum dato q̄ essentia animæ esset quantæ, non oporteret tamen potentiam intellectiuam esse quantam sicut nec oporteret intellectū esse actum corporis: quāuis anima intellectiua sit actus corporis, quia potentia intellectiua inest animæ secundum se & non quatenus perficit corpus. Cum ergo quæ representant vniuersale recipiatur in potentia intellectiua & nō in essentia animæ (nihil autem ponit potentiam intellectiuam extendi extensione corporis) nihil prædictorum sequeretur, dato quod poneretur essentia animæ extendi.

21 Efficacior autem via quā ista fit ad ponēdum animam non esse quantam, est illa quæ sumitur ex diuisione quanti, quia quod extenditur extensione corporis, diuiditur diuisione corporis, sed anima humana non diuiditur diuisione corporis, ergo non extenditur extensione eius. Maior patet ex ratione quanti, quia esse quantum est diuisibile, vt habetur quinto Metaphysicæ. Minor probatur, quia si facta diuisione alicuius partis corporis à toto, anima diuideretur, aut in parte diuisa remaneret anima aut nō, si remaneret, tunc anima vna per diuisionem fieret duæ, quod prima facie est nō solum inconueniens

conueniens in Philosophia, sed erroneum in fide. Et iterum anima illa parte cessante uiuere aut corrumpetur & sic anima rationalis esset corruptibilis, quod adhuc est erroneum, aut separaretur, & sic quot partes corporis diuiderentur à corpore tot animæ separaretur partibus illis cessantibus uiuere: quod iterum est æque erroneum. Si uero in parte diuisa non remaneret anima quæ tamen erat ibi prius per extensionem secundum positionem que diuidentur esse quædam, adhuc non uideretur quod hoc possit esse nisi per sui corruptionem uel separationem, ut prius, nec legi ad hoc claræ ac sufficientem responsum, quam uis datur aliquæ euasiones. Unde eadem ratione seu fide qua tenetur quod anima sit incorruptibilis tenendum est quod ipsa non est quanta nec extensibilis.

QVÆSTIO QVARTA.

Quid est ratio recipiendi quantitatem
an materia an forma.

DEinde queritur de hoc quod suppositum est (vide licet) utrum sola materia sit ratio recipiendi quantitatem, uel sola forma, uel totum compositum. Et arguitur quod sola materia, quia si forma uel totum compositum ratione utriusque partis esset immediatum receptiuum quantitatis, sequeretur quod anima rationalis esset quanta saltem per accidens, sed hoc est falsum (ut patet ex precedente quaestione) ergo & illud ex quo sequitur probatio consequentia, quia immediatum receptiuum quantitatis oportet esse quantum, saltem per accidens, sed supposita unitate formæ in homine anima est immediatum receptiuum quantitatis, uel totale si sola forma sit immediata ratio receptiua quantitatis, ut parziale si totum compositum sit immediatum receptiuum ratione utriusque partis, ergo oportet ipsam esse quantum saltem per accidens.

2 Item quædam accidentia sunt quæ conueniunt supposito ratione solius formæ, sicut homini conuenit intelligere ratione solius animæ: ergo pari ratione aliqua accidentia conueniunt composito ratione solius materiæ, sed tale accidens maxime uideretur esse quantitas que est primū accidens inter accidentia corporalia. Ergo &c.

3 **IN CONTRARIUM** est quod dicit Aristoteles in fine primi Physicorum, quod materia cum forma est causa omnium accidentium quæ sunt in ea sicut mater (hoc est subiectiue & receptiue) ergo sola materia nullius accidentis est subiectum, sed cum forma.

4 **RESPONSIO**, ad quaestionem istam, dicunt quidam quod sicut ex parte agentis est considerare id quod agit & rationem agendi, sic ex parte patientis seu recipientis est considerare illud quod recipit & rationem recipientis: dicunt ergo quod illud quod recipit quantitatem est ens actu, uidelicet compositum ex materia & forma: sed ratio recipiendi est sola materia, tamen ordine naturæ præexistit forma substantialis in materia ante quantitatem, non quidem ut ratio recipiendi quantitatem, sed ut terminans dependentiam materiæ quæ non potest actu esse, nisi per formam substantialem, & per hoc nituntur saluare quod anima rationalis non sit quanta, dato quod in homine non sit alia forma præter eam, dicendo quod subiectum quantitatis tam illud quod recipit, scilicet compositum quam illud quod est ratio recipiendi, scilicet materia est quantum: sed anima & uniuersaliter quæcumque forma substantialis, nec est subiectum quod recipit (quia illud est compositum) nec ratio recipiendi, quia illud est sola materia, quantum forma sit pars compositi & præexistat in materia ante quantitatem ordine naturæ ut terminans eius dependentiam, & non ut ratio receptiua quantitatis, propter quod non oportet eam extendi extensione quantitatis. Ad autoritatem Aristotelis quæ uidetur in oppositum, dicunt quod intelligitur sic, uidelicet quod materia cum forma, id est, compositum quod includit utrumque, est subiectum quod recipit quantitatem & quodcumque accidens. Et iterum prius ordine naturæ est materia cum forma substantiali quam recipiat quodcumque accidens propter dependentiam quam habet ad formam substantialem: & tamen forma non est ratio receptionis quantitatis, sed fo-

la materia: propter quod non oportet eam esse quantum sicut materiam.

5 Istud autem non placet aliis, & merito propter multa. Primo quia hæc adinuentio nulla ratione fulcitur ab istis, sed est merè conficta ad euadendum difficultatem prius positam, quia non apparet eis quomodo possint saluare animam non esse quantum nisi prædicto modo. Secundo, quia sic euadendo prædictum inconueniens incidunt in maius, quia quod dicitur de anima quod non sit quanta per accidens, necessario habent dicere de omni forma substantiali per eandem rationem, quod patet sic: Illud quod non est ratio recipiendi quantitatem nec quantitas est ratio recipiendi ipsum, nullo modo est quantum (hæc enim est ratio propter quam dicunt animam non esse quantum) sed omnis forma substantialis est huiusmodi, quia non est ratio recipiendi quantitatem, sed sola materia (ut isti dicunt) nec quantitas est ratio recipiendi aliquam formam substantialem, quia secundum eandem formam substantialem præcedit quantitatem in materia, ergo nulla forma substantialis erit quanta per accidens, sicut nec anima humana. hoc autem est manifestè falsum, quia quod diuiditur diuisione quantitatis (hoc est in partes eiusdem rationis) extenditur extensione quantitatis, quia diuidi in partes eiusdem rationis est de ratione diffinitiuæ quantitatis, ut patet. 5. Metaphys. sed forma corporum inanimatorum, necnon & plantarum & quorundam animalium diuiduntur tali diuisione, ut sensus docet, & Aristot. 2. de Anima dicit, quod plantæ & quædam animalia decisa uiuunt tanquam anima in his existente in actu quidem una, potentia uero plures: ergo extenduntur extensione quantitatis.

6 Ad hoc respondent prædicti dicentes quod formas alias ab anima humana esse quantas, potest contingere, non ex hoc quod sint ratio receptiua quantitatis uel e conuerso, sed quia sunt formæ necessario dependentes à materia & educit de potentia materiæ. Et ideo sequuntur conditionem materiæ in hoc quod est extendi. Nō sic autem anima humana quæ est separabilis à materia: nec est educita de potentia materiæ. Istud autem non uideretur sufficienter dictum: quia quantumcumque forma dependeat à materia, nunquam tamen propter hoc afficitur conditionibus uel dispositionibus materiæ quæ non sunt ratio receptiua formæ, nec e conuerso, uerbi gratia, Sapor dependet à materia uel à subiecto actu ente tanquam à ratione receptiua sine qua nullo modo potest esse sapor, & idem est de colore, sed quia unum non est ratio recipiendi aliud, uel e conuerso unum non afficitur alio, ut sit uerum dicere quod sapor sit albus in lacte uel albedo sapida, quantum in concreto accipiendo utrumque sit uerum dicere quod album sit sapidum, & quod sapidum sit album propter identitatem subiecti quod importatur per concretum utrumque. Et similiter uidetur si forma substantialis non sit ratio receptiua quantitatis nec e conuerso, ut isti dicunt, quantumcumque ipsa dependeat à materia, nunquam tamen propter hoc afficitur quantitate, ita quod ipsa sit realiter quanta, sicut nec sapor est realiter albus. Talia enim non afficiunt se mutuo, quantum afficiant idem commune subiectum ut prius dictum fuit.

7 Tertio quia illa adinuentio, scilicet quod materia sola sit ratio recipiendi quantitatem est secundum se falsa, quod patet primo, quia diuersitas actuum genere remoto differentium requirit diuersitatem propriorum receptorum, sed forma substantialis & accidentalis sunt actus genere remoto differentes, ergo requirunt diuersa propria receptiua, sed proprium & immediatum receptiuum formæ substantialis est sola materia, ergo ipsa sola non est proprium & immediatum receptiuum quantitatis. Ad hoc responderetur dupliciter. Primo quia diuersitas actuum requirit diuersitatem receptiuum accipiendo recipientis pro eo quod recipit, sed non pro eo quod est ratio recipiendi, & sic est in proposito, quia illud quod recipit substantialem formam est sola materia, quod autem recipit formam accidentalem est compositum, & hæc sunt diuersa, sed illud quod est tota recipiendi utrumque est unum & idem scilicet materia prima. Secundo responderetur sic, quia

quia illud quod est receptiuū talium diuersorum actuum nō oportet quod sit aliud, & aliud, sed potest esse idem aliter se habens: & sic est in proposito, quia materia secundū se recipit substantialem formā, sed accidentalem nō recipit nisi terminata prius sua dependentia per formam substantialem quauis forma substantialis non sit ratio recipiendi accidentalem.

8 CONTRA primā responsonem arguitur sic, ex dicto eorum sicut ex parte agentis respectu actus procedentis ab agente est dare illud quod agit & rationem agendi, ita ex parte recipientis respectu actus recepti est dare illud quod recipit & rationem recipiendi, sed diuersitas actuum procedentium ab agente magis arguit diuersitatem principiorum quæ sunt rationes agendi quā diuersitatem agentium, ergo diuersitas actuum receptorum magis arguit diuersitatem rationū recipiendi q̄ ipsorum recipientium. Cuius oppositum ipsi dicunt. Minor patet, quia idem agens per diuersa principia quæ sunt rationes agendi producit diuersos actus. Et si in diuersis agentibus esset vna & eadem completa ratio agendi, vt in patre & in filio eadem vis spiritalia, idem esset actus non obstante agentium diuersitate.

9 Contra secundam responsonem arguitur sic. Illud per quod materia se habet aliter & aliter, aut facit aliquid ad rationem receptiuam aut nihil. Si aliquid, ergo sola materia non est ratio recipiendi quantitatem, sed forma concurrat. Cuius oppositum ipsi dicunt. Si nihil, ergo nihil variat in ratione receptiuā vt receptiuā est, & sic per illud ratio receptiuā vt ratio receptiuā non se habet aliter & aliter, quod tamen ipsi innuunt.

10 Quarto principaliter probatur quod sola materia non sit ratio receptiuā quantitatis, sed totius formæ vel totum cōpositum ratione formæ æquæ vel plus sicut ratione materiæ, quia sicut se habet ens in potentia simpliciter ad recipiendum formā substantialem que est actus simpliciter, sic se habet in potentia secundum quid ad recipiendum formā accidentalem quæ est actus secundū quid, quicquid enim recipit actum aliquem, recipit ipsum, quia est in potentia passiuā ad ipsum, & secundum conditionē potentiæ est conditio actus, quia ratio potentiæ sumitur ex actu, sed ens in potentia simpliciter per id quod est in potentia simpliciter habet rationem recipiendi formam substantialem que est actus simpliciter, ergo ens in potentia secundum quid per id quod est in potentia secundum quid & non simpliciter habet rationem recipiendi formā accidentalem que est actus secundum quid, sed illud per quod cōpositum est in potentia secundum quid non est materia sola, quia ipsa est pura potentia simpliciter, ergo ipsa sola non est ratio recipiendi quantitatem vel quancunque formam accidentalem, sed forma vel vtrumque simul.

11 QUINTO probatur idem sic, effectus communis requirit causam communem, sed quātitas communiter reperitur in homine & in omnibus generabilibus, necnon & in cælo, ergo habet in eis causam receptiuam communem, sed illa non potest esse materia secundum cōmmentatorem & multos alios: cum nulla materia sit in cælo, ergo sola materia non est ratio receptiuā quantitatis. Ad hoc respondetur, primo negando quod assumitur, videlicet quod materia non sit in cælo. Secundo concesso quod in cælo non sit materia, adhuc non sequitur quod in homine sola materia nō sit ratio receptiuā quantitatis. Et cum probatur quod imō, quia communis effectus requirit causam communem, dicunt quod verum est, sed ista communitas non semper est secundum eandem rationem, & hoc necessarium est in proposito si ratio receptiuā quantitatis in cælo sit sola forma: & in homine cōpositū ex materia & forma, quia ista non sunt eiusdem rationis in speciali, & sufficit quod conueniant in aliquo communi analogo in habendo similem proportionē ad habendum partes quantitatis.

12 Contra primam responsonem nihil arguo, quia vana est nisi probetur quod in cælo nō sit materia, quod probare esset discedi a proposito. Sed secūda responso si bene videatur, cōcludit oppositū eius quod isti intendūt: quia quauis non oporteat rationem receptiuam cōmunis effectus vel passionis esse vnius rationis in speciali, oportet

Infra. 2.
d. 12. q. 1.

tamen quod in omnibus receptiuis inueniatur conditio per quā sunt receptiuā, illa autē conditio respectu formæ accidentalis (quæ est actus secundum quid) est quid receptiuum secundum rationē recipiendi in potentia secundum quid & non solum in potentia simpliciter sicut est materia prima, propter quod si cæli est materia simplex absque materia, nihilominus habet quantitatem, quia substantia eius ens actu est in potentia secundum quid ad talem actū. Non potest ergo dici quod sola materia quæ non habet hanc conditionem sit in quocunque ratio receptiuā quantitatis.

13 Sexto, quia secundum istos & secundum veritatem necesse est quod forma substantialis ordine naturę præcedat quantitatem in materia: hæc autem necessitas nō est totaliter ex parte materiæ vt terminetur eius dependentia (vt isti dicunt) sed est aliquo modo ex parte quantitatis que requirit suum susceptiuum sic informatum, & sic dispositum, & sic illa dispositio per se pertinet ad rationem receptiuam quantitatis: quod patet sic. Illud cuius actualis entitas dependet ex actuali entitate alterius subiectiue (& nō econuerso) requirit per se in subiecto receptiuo, vt receptiuum est, perfectiorem entitatem actualem q̄ sit sua actualis entitas: sed quantitas & omne accidens est huiusmodi: quia vt habetur. 4. Metaphys. & de se notum est ex ratione accidentis, accidentia non sunt entia nisi quia entis subiectiue: vt ibidem exemplificatur: ergo quantitas & omne accidens requirit per se in suo subiecto receptiuo vt receptiuum perfectiorem entitatem actualem quā sit propria actualis entitas. Pura autem entitas potentialis non est perfectior actuali: ergo aliquid actuale est de ratione receptiuā cuiuslibet accidentis, & non sola materia quæ est pura potentia.

14 Septimo, quia essentialis dependet actus omnis secundum quid ab actu simpliciter q̄ vnus actus secundum quid ab alio actu secundum quid. Sed vnus actus secundum quid quid pura quantitas per se est ratio receptiuā quorundam aliorum accidentium (puta coloris & figuræ) ergo actus simpliciter qui est forma substantialis est per se ratio receptiuā omnium actuum secundum quid siue omnium accidentium quauis ordine quodam propter ordinem quem habent inter se accidentia: quia forte omnia accidentia corporalia præsupponunt quantitatem, & ea mediante recipiuntur in toto cōposito ratione totius & non alterius partis solum, vt infra magis explicabitur. Ex his & quibusdam aliis que possunt adduci puto quod falsum sit dicere quod sola materia sit in homine vel quibuscunque generabilibus & corruptibilibus ratio receptiuā quantitatis: nec puto quod ille modus fuerit inuentus, nisi propter fugam illius inconuenientis, nec scilicet sequeretur animam hominis esse quantam vel extensam.

15 Dicendum est ergo, quod ratio recipiendi quantitatem in quocunque cōposito ex materia & forma non est sola materia, sed totum cōpositum ratione vtriusque partis: nec oportet propter hoc animam humanam esse quantam seu extensam per accidens. Ad quod sciendum, distinguendum est de ratione receptiuā hoc modo, videlicet quædam est totalis, quædam verò partialis. Totalis est quæ in suo gradu nō requirit cōcausam, verbi gratia, in gradu immediatæ receptionis colorum quantitas est totalis causa, quia nō requirit aliquid aliud quod sit cum ipsa immediata ratio recipiendi colorem, quauis quantitas supponit aliud quod receptiuum est tam quantitatis q̄ coloris, s. subiectū, sed illud respectu receptionis coloris non est in eodē gradu recipiendi colorem, sicut quantitas, quia illud est remotū receptiuum, quantitas verò propinquum. Partialis autē causa est quæ in suo gradu coexigit aliud, vt cōcausam: sicut anima est partialis causa recipiendi suas potētias organicas, quia coexigit animā, nec est imaginandum quod potētie organice habeant pro immediato & totali receptiuo animam & materiā pro remoto, sicut dictum est de colore respectu quantitatis & subiecti: imō habent pro immediato subiecto & pro immediata ratione receptiuā cōpositum ex materia & forma, seu ex corpore & anima, ita quod hæc duo sunt immediatæ causæ partiales supplentes vicem vnius totalis causæ recipientis immediatæ prædictas potētias. Et quod ita fit patet.

Nam

Lib. I. Distinctio IX.

Nam si separaretur quantitas a substantia (sicut fit in sacramento altaris) in quantitate separata remanebit color, quia quantitas est totale receptivum eius immediatum. Si autem separaretur anima a corpore, in anima separata non remanebunt potentie sensitivae, nec in corpore, quia neutrum fuit totalis causa receptiva talium potentialium sed quaelibet fuit partialis, & sui coniunctione supplebant vicem unius totalis causa.

16 Ex hoc ad propositum dicendum est, quod sola materia non est causa totalis seu ratio receptiva quantitatis, nec mediata nec immediata. Non immediata (non solum propter rationes prius positas) sed quia materia est pura potentia in genere substantiae. Et ideo non est per se & primo seu immediate receptiva, nisi actus substantialis qui est sui generis & cui quo facit unum per se, cum omni autem alio actu facit unum per accidens, propter quod sicut ens per accidens supponit ens per se, sic unio materiae cum quantitate quae est aliquid unum per accidens supponit per se unioem materiae cum forma substantiali quae est aliquid unum per se. & sic materia prima non est immediata causa. Item nec sola materia est totalis causa vel ratio remota recipiendi quantitatem, quia tunc oporteret quod forma substantialis esset totalis causa & immediata recipiendi eam, cum inter materiam & quantitatem non sit dare aliud medium quam formam substantialem. Illud autem est falsum, quia tunc si contingeret formam separari a materia vel naturaliter sicut separatur anima, vel virtute divina, tunc quantitas remaneret in anima in qualibet forma substantiali separata, quemadmodum color remanet in quantitate separata in sacramento altaris. Illud autem est absurdum, quia tunc anima separaretur a corpore cum quantitate corporis colore & figura quemadmodum pingitur, quod nullus sapiens diceret. Relinquitur ergo quod cum materia non sit totalis ratio recipiendi quantitatem vel propinqua nec remota, nec forma similiter de qua statim probatum est quod non est totalis ratio propinqua seu immediata: & de se notum est quod non est totalis ratio prima & remota, quod quaelibet harum est partialis causa quae sui unione ad constitutionem suppositi suppleat vicem unius totalis causae immediate receptivae quantitatis. Ex hoc autem solo quod aliquid est causa receptiva partialis quantitatis modo praedicta non est necesse ipsum esse quantum, sed solum aggregatum ex partialibus causis: sicut ex hoc quod anima & corpus sunt partiales cause receptivae potentiae visivae & actus videndi, non est necesse quod anima secundum se videat, vel quod corpus secundum se videat, sed solum aggregatum est quod recipit, & est totalis causa vel ratio receptiva. Et ideo ipsum solum necesse est esse tale, puta quantum, vel videns & non aliquam partialium causarum secundum se, propter quod licet anima sit partialis causa vel ratio recipiendi quantitatem, non est necesse ipsam esse quantum, sed solum compositum.

17 Sed statim occurrit dubitatio, quia sicut anima est solum partialis causa recipiendi quantitatem, ita quaelibet forma substantialis nec non & materia. Si ergo propter hoc non est necesse animam esse quantum, non erit necesse quancumque aliam formam esse quantum nec etiam materiam. Cuius oppositum est superius coeclusum, & est secundum se notum. ad hoc dicendum est quod ex hoc solo quod materia & forma substantialis quaecumque sint cause partiales receptivae quantitatis, non sequitur aliquam earum esse quantum, sed solum compositum, nihilominus tamen nil prohibet materiam & aliquas formas substantiales ex alia causa esse quantas in composito, & non secundum se ex illa, scilicet causa quae dicta fuit in praecedenti quaestione, quod omnis forma & omnis res quae est pure & simpliciter corporalis qualis est materia, & omnis forma substantialis sub anima est capax passionis & proprietatis quae est per se & simpliciter & inseparabiliter conditio corporalis quae est quantitas, ut deductum fuit ibi. Ad hoc ergo quod aliquid sit quantum requiritur quod sit ratio receptiva quantitatis vel e converso. Et si sit ratio receptiva partialis solum adhuc exigitur quod sit res pure & simpliciter corporalis modo prius exposito, quod convenit materiae & omnibus formis substantialibus praeter animam intellectivam.

& Quaestio. I.

18 AD RATIONES in oppositum dictum est. ad primam quod ad hoc quod aliqua forma sit quanta per accidens non sufficit quod sit ratio receptiva quantitatis nisi esset totalis ratio quod nulli forme competit: sed requiritur quod sit forma pure & simpliciter corporalis quod non convenit anime rationali quae est a corpore separabilis. Ad secundum dicendum quod aliqua forma substantialis potest esse totalis & immediata ratio receptiva alicuius accidentis sicut anima rationalis est immediata ratio receptiva intellectus & voluntatis, quia cum forma sit secundum se actus quidam respectu materiae, potest tamen esse potentia secundum quid respectu accidentis: sed materia cum sit potentia simpliciter, non potest secundum se esse totalis & immediata ratio recipiendi quantitatem vel quodcumque accidentis quod est actus secundum quid.

DISTINCTIO NONA.

Sententiae nonae distinctionis in generali & speciali.

Nunc ad distinctionem personarum. Superius Magister determinavit de pertinentibus ad essentiam. Hic determinat de pertinentibus ad personam: Et dividitur in tres partes. Primo determinat de personis quantum ad earum distinctionem. Secundo quantum ad earum qualitatem. Tertio de nominibus quibus & essentiae unitas & personarum designatur distinctio. Secunda in principio. 10. distinctionis. nunc postquam coaeternitatem. Tertia in principio. 22. distinctionis. Post praedicta differendum est. Prima dividitur in duas. Primo determinat de distinctione filii a patre. Secundo de distinctione spiritus sancti ab utroque. Secunda in principio. 10. distinctionis. Nunc vero post filii aeternitatem. Prima est praesentis lectionis. Et dividitur in duas. Primo determinat suum interum. Secundo excludit quendam errorem per verba Augustini & Ambrosii. Secunda ibi. Sed contra inquit haereticus. Secunda pars principalis dividitur in tres partes. Primo movet quaestionem, & arguit ad utramque partem. Secundo movet aliam & utramque solvit. Tertio solutionem confirmat per verba Hilarii. Secunda ibi. Hic quaeri. &c. Tertia ibi. Hilarius quoque solvit dist. Hec est divisio & sententia Magistri in generali.

2 In speciali vero sic procedit. & primo proponit quod tres personae sunt unum in natura distinctae in personae: litate: est enim filius a patre alius cum sit ab eo genitus, non tamen ante fuit pater quam filius, quia divinae personae sunt sibi inuicem coaeternae. Postea excludit errorem haereticum qui sic opponebat, si filius natus est, principium habuit: ergo non ab aeterno fuit. Et respondet primo per Augustinum, quia potuit filius coaeternus esse patri: sicut splendor esse coeternus igni si ignis esset aeternus. Si etiam filius non esset coaeternus & quandoque fuit pater sine filio cum filius sit virtus & sapientia patris, aliquando fuit pater sine virtute & sapientia. Excludit etiam hunc errorem per Ambrosium qui per auctoritatem Esaias, filium & patrem coaeternos esse dicit. Et probatur per rationem. Si enim aliquando pater fuit sine filio, & postea genuisset filium mutatus fuisset: quomodo autem pater sit prior, & quomodo filius sit generatus, est ineffabile & excedit intellectum rationalis creaturae, quia divina generatio est inenarrabilis, & incomprehensibilis sicut scriptum est: generationem eius quis enarrabit? Licet quidam praesumant & male quod posset comprehendi intellectu & exprimi. Postea quaerit utrum debeat dici filius semper nascitur, an filius est semper natus. Et respondet per auctoritates Augustini & Greg. quod generatio filii debet exprimi per praeteritum tempus ratione perfectionis, & per praesens ratione coaeternitatis quae praesens est. Origo, dicit quod debet dici, filius semper nascitur. Postea magister respondet & dicit quod utrumque potest dici: semper natus propter perfectionem, & semper nascitur, quia generatio in praeteritum non transit. Conuenientius tamen dicitur semper natus, quia magis tollitur erroris occasio. Vltimo confirmat hoc per auctoritatem Hilarii per quam probat etiam quod si pater est aeternus, filius est aeternus: sed aeternitas patris privatur principium originis, aeternitas vero filii principium durationis.

Inf. 4. d. 12
q. 1. 2. 7.